

Ferenc Rakoczi II Transcarpathian
Hungarian College of Higher Education

Challenges and Effects of Crisis Situations on Education

Berehove,
30-31 March 2023

International Academic Conference

BOOK OF ABSTRACTS
2024

ВИКЛИКИ СУЧАСНОЇ ОСВИТИ
ЗУМОВЛЕНІ ЕКСТРЕМАЛЬНИМИ
УМОВАМИ ФУНКЦІОНУВАННЯ

Міжнародна науково-практична конференція

Берегове, 30–31 березня 2023 року

Збірник тез доповідей

KRÍZISHELYZETEK
HATÁSA ÉS KIHÍVÁSAI
AZ OKTATÁSBAN

Nemzetközi tudományos konferencia

Beregszász, 2023. március 30–31.

Absztraktkötet

CHALLENGES AND EFFECTS
OF CRISIS SITUATIONS
ON EDUCATION

International Academic Conference

Berehove, 30–31 March 2023

Book of Abstracts

Закарпатський угорський інститут імені Ференца Ракоці ІІ

**ВИКЛИКИ СУЧАСНОЇ ОСВІТИ
ЗУМОВЛЕНІ ЕКСТРЕМАЛЬНИМИ
УМОВАМИ ФУНКЦІОНУВАННЯ**

**Міжнародна науково-практична конференція
Берегове, 30–31 березня 2023 року**

Збірник тез доповідей

**ЗУІ ім. ФЕРЕНЦА РАКОЦІ ІІ
Берегове
2024**

УДК 370:061.3

В 41

Збірник містить тези доповідей міжнародної науково-практичної конференції «Виклики сучасної освіти зумовлені екстремальними умовами функціонування», яка відбулася 30–31 березня 2023 року в м. Берегове. Організатор конференції – Кафедра педагогіки, психології, початкової, дошкільної освіти та управління закладом освіти Закарпатського угорського інституту імені Ференца Ракоці II.

Рекомендовано до видання в електронній формі (PDF)
рішенням Вченої ради Закарпатського угорського інституту
імені Ференца Ракоці II (протокол №1 від «25» січня 2024 року)

Підготовлено до видання в електронній формі (PDF) кафедрою педагогіки,
психології, початкової, дошкільної освіти та управління закладом освіти
спільно з Видавничим відділом Закарпатського угорського інституту
імені Ференца Ракоці II

За редакцією:

*Емьовке Бергхауер-Олас, Єва Чопак,
Ілдіко Гребя та Катерина Лізак*

Технічне редагування: *Єва Чопак*

Коректура: *Ілдіко Гріца-Варцаба та редактори*
Дизайн обкладинки: *Ласло Веждед та Єва Чопак*
УДК: *Бібліотека імені Опаціої Черє Яноша*

Відповідальний за випуск:

Олександр Добош (начальник Видавничого відділу ЗУІ ім. Ф.Ракоці II)

Матеріали наукового видання рецензовані Науковою радою
міжнародної науково-практичної конференції.

За зміст тез доповідей відповідальність несуть автори.

Видавництво: Закарпатський угорський інститут імені Ференца Ракоці II
(адреса: пл. Кошута 6, м. Берегове, 90202. Електронна пошта:
foiskola@kmf.uz.ua; kiado@kmf.uz.ua)

ISBN 978-617-8143-14-5 (PDF)

© Автори, 2024

© Редактори, 2024

© Закарпатський угорський інститут імені Ференца Ракоці II, 2024

II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola

**KRÍZISHELYZETEK
HATÁSA ÉS KIHÍVÁSAI
AZ OKTATÁSBAN**

**Nemzetközi tudományos konferencia
Beregszász, 2023. március 30–31.**

Absztraktkötet

**II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola
Beregszász
2024**

ETO 370:061.3

K-95

A kiadvány a 2023. március 30–31-én Beregszászban a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola Pedagógia, Pszichológia, Tanító, Óvodapedagógia, Oktatási Intézményvezetés Tanszéke által rendezett *Krizishelyzetek hatása és kihívásai az oktatásban* című nemzetközi tudományos konferencián elhangzott előadások absztraktjait tartalmazza.

Kiadásra javasolta a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola Tudományos Tanácsa (2024. január 25., 1. számú jegyzőkönyv).

Jelen absztraktkötetet elektronikus formában (PDF fájlformátumban) történő kiadásra előkészítette a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola Pedagógia, Pszichológia, Tanító, Óvodapedagógia, Oktatási Intézményvezetés Tanszéke, valamint a Kiadói Részlege.

Szerkesztette:

*Berghauer-Olasz Emőke, Csopák Éva,
Greba Ildikó és Lizák Katalin*

Műszaki szerkesztés: *Csopák Éva*

Korrektúra: *Gricza-Varcaba Ildikó és a szerkesztők*

Borítóterv: *Vezsdel László és Csopák Éva*

ETO-besorolás: *a II. RF KMF Apáczai Csere János Könyvtára*

A kiadásért felel:

Dobos Sándor (a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola
Kiadói Részlegének vezetője)

A kötetben található absztraktokat a konferencia Tudományos Tanácsa lektorálta.

A közölt absztraktok tartalmáért a szerzők a felelősek.

Kiadó: II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola (cím: 90 202, Beregszász, Kossuth tér 6. E-mail: foiskola@kmf.uz.ua; kiado@kmf.uz.ua)

ISBN 978-617-8143-14-5 (PDF)

© A szerzők, 2024

© A szerkesztők, 2024

© II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola, 2024

**Ferenc Rakoczi II Transcarpathian Hungarian College
of Higher Education**

**CHALLENGES AND EFFECTS
OF CRISIS SITUATIONS
ON EDUCATION**

**International Academic Conference
Berehove, 30–31 March 2023**

Book of Abstracts

**Transcarpathian Hungarian College
Berehove
2024**

UDC 370:061.3
K-95

The publication contains abstracts of presentations at the international academic conference on *Challenges and Effects of Crisis Situations on Education*, organised by the Department of Pedagogy, Psychology, Primary, Pre-School Education and Management of Educational Institutions of the Ferenc Rakoczi II Transcarpathian Hungarian College of Higher Education in Berehove on 30-31 March 2023.

Recommended for online publication (PDF file format) by the Academic Council of Ferenc Rakoczi II Transcarpathian Hungarian College of Higher Education (record No. 1 of January 25, 2024)

This volume of conference abstracts has been prepared for online publication (PDF file format) by the Department of Pedagogy, Psychology, Primary, Pre-School Education and Management of Educational Institutions and the Division of Publishing of Ferenc Rakoczi II Transcarpathian Hungarian College of Higher Education

Edited by:

*Emőke Berghauer-Olasz, Éva Csopák,
Ildikó Greba and Katalin Lizák*

Technical editing: *Éva Csopák*

Proof-reading: *Ildikó Gricza-Varcaba and the editors*

Cover design: *László Vezsdel and Éva Csopák*

Universal Decimal Classification (UDC): *Apáczai Csere János Library of Ferenc Rakoczi II Transcarpathian Hungarian College of Higher Education*

Responsible for publishing:

Sándor Dobos (head of the Division of Publishing of Ferenc Rakoczi II Transcarpathian Hungarian College of Higher Education)

The conference abstracts of the volume were proofread by the Scientific Board of the international academic conference.

Authors are responsible for the content of the conference abstracts.

Publishing: Ferenc Rakoczi II Transcarpathian Hungarian College of Higher Education (Address: Kossuth square 6, 90202 Berehove, Ukraine. E-mail: foiskola@kmf.uz.ua; kiado@kmf.uz.ua)

ISBN 978-617-8143-14-5 (PDF)

© Authors, 2024

© Editors, 2024

© Ferenc Rakoczi II Transcarpathian Hungarian College of Higher Education, 2024

Зміст

Співорганізатори конференції.....	14
Наукова рада конференції.....	17
Абстракти	
Пленарні доповіді.....	21
Секційні доповіді	
<i>Емпіричні дослідження в педагогіці .....</i>	<i>39</i>
<i>Освітній процес в закладах середньої та вищої освіти в умовах кризових ситуацій .....</i>	<i>63</i>
<i>Збереження здоров'я та інклюзія в критичних умовах .....</i>	<i>89</i>
<i>Вплив екстремальних умов (воєнного стану, пандемії, дистанційної освіти) на психічне здоров'я населення .....</i>	<i>119</i>
<i>Науково-педагогічні дослідження студентів.....</i>	<i>147</i>
<i>Діджиталізація та інноваційні технології в організації освіти .....</i>	<i>197</i>
<i>Організація освітнього процесу та інновації галузі гуманітарних наук в умовах кризових ситуацій .....</i>	<i>223</i>
<i>Організаційні питання та їх методичні рішення в галузі природничої освіти.....</i>	<i>241</i>
<i>Досвід організації дистанційного навчання в кризових ситуаціях .....</i>	<i>265</i>
<i>Інновації у викладанні іноземних мов та предметів мистецького циклу.....</i>	<i>313</i>
<i>Інноваційні технології в початковій освіті .....</i>	<i>337</i>
<i>Модернізація змісту педагогічної освіти в умовах надзвичайних ситуацій.....</i>	<i>365</i>

Tartalom

A konferencia társszervezői	15
A konferencia tudományos tanácsa.....	18
Absztraktok	
Plenáris előadások	21
Szekcióelőadások	
<i>Empirikus kutatások a pedagógiában.....</i>	<i>39</i>
<i>Oktatásszervezés krízishelyzetben a köz- és felsőoktatásban .....</i>	<i>63</i>
<i>Diverzitás és egészségtudatosság krízishelyzetekben .....</i>	<i>89</i>
<i>A krízishelyzetek (háború, pandémia, távoktatás) hatása a lelki egészségre .....</i>	<i>119</i>
<i>Hallgatók neveléstudományi tárgyú kutatásai.....</i>	<i>147</i>
<i>Digitalizáció és innovatív technológiák az oktatásszervezésben.....</i>	<i>197</i>
<i>Oktatásszervezés és innovációk krízishelyzetben a humán tudományok oktatásában .....</i>	<i>223</i>
<i>Oktatásszervezési kihívások és módszertani megoldások a természettudományok oktatásában és a környezeti nevelésben .....</i>	<i>241</i>
<i>Távoktatási tapasztalatok krízishelyzetekben .....</i>	<i>265</i>
<i>Innováció az idegen nyelvek és a készségtárgyak oktatásában: tapasztalatok és megoldási lehetőségek.....</i>	<i>313</i>
<i>Innovatív technológiák az elemi iskolában.....</i>	<i>337</i>
<i>A pedagógusképzés tartalmi megújítása háborús körülmények között .....</i>	<i>365</i>

Content

Co-organizers of the conference	16
The Scientific Board of the Conference	19
Abstracts	
Plenary Sessions	21
Section presentations	
<i>Empirical Researches in Pedagogy</i>	39
<i>Education in Higher and Secondary Education Institutions in Crisis Situations</i>	63
<i>Diversity and Health Awareness in Crisis Situations</i>	89
<i>The Impact of Crisis Situations (War, Pandemics, Distance Learning) on Mental Health</i>	119
<i>Students' Research in Education</i>	147
<i>Digitalisation and Innovative Technologies in Education</i>	197
<i>Education and Innovations in Teaching the Humanities in Crisis Situations</i>	223
<i>Organisational Challenges and Methodological Solutions in Science and Environmental Education</i>	241
<i>Distance Learning Experiences in Crisis Situations</i>	265
<i>Innovations in Teaching Foreign Languages and Arts: Experiences and Solutions</i>	313
<i>Innovative Technologies in Primary Education</i>	337
<i>Renewing the Content of Teacher Training in Conditions of War</i>	365

Співорганізатори конференції

Міністерство освіти і науки України

Закарпатський угорський інститут імені Ференца Ракоці II (Україна)

Закарпатське угорськомовне педагогічне товариство (Україна)

Університет Костянтина Філософа в Нітрі (Словаччина)

Університет імені Яноша Шеєс, Факультет педагогіки (Словаччина)

Новосадський університет, Педагогічний факультет з угорською мовою навчання (Сербія)

Дебреценський університет (Угорщина)

Печський університет (Угорщина)

Католицький університет імені Кароля Естергазі (Угорщина)

Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини (Україна)

Національний університет біоресурсів і природокористування України (Україна)

Мазовецька академія в Плоцьку (Польща)

Громадська організація «Міжнародна асоціація сучасної освіти, науки та культури» (Україна)

Наукове товариство студентів і молодих вчених

Закарпатського угорського інституту імені Ференца Ракоці II (Україна)

МІНІСТЕРСТВО
ОСВІТИ І НАУКИ
УКРАЇНИ

ESZTERHÁZY KÁROLY KATOLIKUS EGYETEM

A konferencia társszervezői

Ukrajna Oktatási és Tudományos Minisztériuma

II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola (Ukrajna)

Kárpátaljai Magyar Pedagógusszövetség (Ukrajna)

Nyitrai Konstantin Filozófus Egyetem (Szlovákia)

Selye János Egyetem, Pedagógiai Kar (Szlovákia)

Újvidéki Egyetem, Magyar Tannyelvű Tanítóképző Kar (Szerbia)

Debreceni Egyetem (Magyarország)

Eszterházy Károly Katolikus Egyetem (Magyarország)

Pécsi Tudományegyetem, Neveléstudományi Intézet (Magyarország)

Pavlo Ticsina Umányi Állami Pedagógiai Egyetem (Ukrajna)

Ukrajna Nemzeti Bioerőforrás- és Természetgazdálkodási Egyeteme (Ukrajna)

Mazóviai Akadémia Plockban (Lengyelország)

„A Korszerű Oktatás, Tudomány, Kultúra Nemzetközi Egyesülete” civil szervezet (Ukrajna)

II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola

Hallgatóinak és Fiatal Kutatóinak Tudományos Egyesülete (Ukrajna)

МИНІСТЕРСТВО
ОСВІТИ І НАУКИ
УКРАЇНИ

ESZTERHÁZY KÁROLY KATOLIKUS EGYETEM

Co-organizers of the conference

Ministry of Education and Science of Ukraine

Ferenc Rakoczi II Transcarpathian Hungarian College of Higher Education (Ukraine)

Transcarpathian Hungarian Pedagogical Association (Ukraine)

Constantine the Philosopher University in Nitra (Slovakia)

J. Selye University, Faculty of Education (Slovakia)

University of Novi Sad, Hungarian Language Teacher Training Faculty (Serbia)

University of Debrecen (Hungary)

Eszterházy Károly Catholic University, Institute of Education (Hungary)

University of Pécs, Institute of Education Sciences (Hungary)

Pavlo Tychyna Uman State Pedagogical University (Ukraine)

National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine (Ukraine)

Akademia Mazowiecka w Płocku (Poland)

Public Organization «International Association of Modern Education, Science And Culture» (Ukraine)

Scientific Society of Students and Young Researchers
of the Ferenc Rakoczi II Transcarpathian Hungarian College of Higher Education (Ukraine)

МІНІСТЕРСТВО
ОСВІТИ І НАУКИ
УКРАЇНИ

ESZTERHÁZY KÁROLY KATOLIKUS EGYETEM

**MI MINDEN REJLIK A MŰVÉSZETPEDAGÓGIA ESZKÖZTÁRÁBAN?
MILYEN FORMÁBAN TALÁLKOZUNK MŰALKOTÁSOKKAL
A TANTERMEKBEN ÉS MILYEN SZEMLÉLTETÉSI LEHETŐSÉGEKKEL
SEGÍTHETJÜK A BEFOGADÁS FOLYAMATÁT?**

KULIN ÁGNES

II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola,
Kárpátaljai Magyar Képző- és Iparművészek Révész Imre Társasága
aligkenus@gmail.com

Kulcsszavak: művészetpedagógia, vizuális kommunikáció, befogadóvá nevelés, vizuális nevelés módszerei, szemléltetés

Beszélgessünk a művészetről! Önben milyen képet hív elő ez a felhívás, kik beszélgetnek a képzeletében a művészetről? Egyesek előtt talán sznob kritikusok jelennek meg egy elvont festmény előtt állva, akik egy steril és fehér múzeumi környezetben olyan szavakat használnak, amit még úgy sem értünk meg, hogy az anyanyelvünkön beszélnek egymással. Mások előtt lehet, hogy buszra váró fiatal társaság jelenik meg, akik egymás szavába vágva vehemensen vitatkoznak egy a mozikban nemrég látott filmről.

A művészeti alkotás típusa, műfaja, stílusa; a találkozás körülményei és a közönség – a befogadó adottságai, életkora és előképzettsége mind – befolyásolják a művészetekkel kialakított kapcsolatunkat. Ebben a kapcsolatban meghatározóak azok a találkozások és beszélgetések, amelyek a közoktatási rendszerben élünk át. Nézzük meg, milyen formában kommunikálnak velünk a különböző művészeti alkotások, és mi milyen formában kommunikálunk a művészetről az iskoláinkban.

**WHAT DO WE HAVE IN THE TOOLBOX OF ART EDUCATION?
HOW DO WE ENCOUNTER WORKS OF ART IN OUR CLASSROOMS,
WHAT OPTIONS AND TOOLS DO WE HAVE TO DISPLAY, ILLUSTRATE
AND INTERPRET ARTWORKS AND ARTISTIC IDEAS
THAT CAN HELP IN THE PROCESS OF OPEN DIALOGUE
BETWEEN THE ARTWORK AND THE VIEWER?**

AGNES KULIN

Ferenc Rakoczi II Transcarpathian Hungarian College of Higher Education,
Imre Révész Society of Transcarpathian Hungarian Fine and Applied Artists
aligkenus@gmail.com

Keywords: visual education, visual communications, methods of art education, interpreting art

Let us talk about art! What image does this invitation to conversation evoke in your mind, who are the people talking about art in your imagination?

Some might imagine snobbish critics standing in front of an abstract painting in a sterile White-Cube museum environment using words we do not understand even if they are speaking to each other in their native language. Others may see a group of young people waiting for a bus, interrupting each other and vehemently arguing about a film they have just seen in the cinema. The genre and style of an artistic work; the circumstances of the encounter with an artwork and the audience – the recipient's – abilities such as age and education all influence our relationship with Art. The possibilities given to us as students to connect with art, the conversations and experiences we have in the public education system are also decisive in our relationship with Art. Let us see how different works of Art communicate with us and how we communicate about art in our schools.

В 41 Виклики сучасної освіти зумовлені екстремальними умовами функціонування. Наукове видання (Збірник тез доповідей) Закарпатського угорського інституту імені Ференца Ракоці II / Редактори: Емьовке Бергхауер-Олас, Єва Чопак, Ілдіко Греба та Катерина Лізак. Берегове: ЗУІ ім. Ференца Ракоці II, 2024. – 406 с. (українською, угорською та англійською мовами)

ISBN 978-617-8143-14-5 (PDF)

Збірник містить тези доповідей міжнародної науково-практичної конференції «Виклики сучасної освіти зумовлені екстремальними умовами функціонування», яка відбулася 30–31 березня 2023 року в м. Берегове. Організатор конференції – Кафедра педагогіки, психології, початкової, дошкільної освіти та управління закладом освіти Закарпатського угорського інституту імені Ференца Ракоці II.

УДК 370:061.3

Наукове видання
**ВИКЛИКИ СУЧАСНОЇ ОСВІТИ
ЗУМОВЛЕНІ ЕКСТРЕМАЛЬНИМИ
УМОВАМИ ФУНКЦІОНУВАННЯ**

Міжнародна науково-практична конференція
Берегове, 30–31 березня 2023 року
Збірник тез доповідей
2024 р.

Рекомендовано до видання в електронній формі (PDF) рішенням Вченої ради
Закарпатського угорського інституту імені Ференца Ракоці II
(протокол №1 від «25» січня 2024 року)

Підготовлено до видання в електронній формі (PDF) кафедрою педагогіки,
психології, початкової, дошкільної освіти та управління закладом освіти
спільно з Видавничим відділом Закарпатського угорського інституту
імені Ференца Ракоці II

Редактори:

*Емьовке Бергхауер-Олас, Єва Чопак,
Ільдико Гребя та Катерина Лізак*

Технічне редагування: *Єва Чопак*

Коректура: *Ільдико Гріца-Варцаба та редактори*
Дизайн обкладинки: *Ласло Веждед та Єва Чопак*
УДК: *Бібліотека імені Опацої Черє Яноша*

Відповідальний за випуск:

Олександр Добош (начальник Видавничого відділу ЗУІ ім. Ф.Ракоці II)

Матеріали наукового видання рецензовані Науковою радою
міжнародної науково-практичної конференції.

За зміст тез доповідей відповідальність несуть автори.

Видавництво: Закарпатський угорський інститут імені Ференца Ракоці II
(адреса: пл. Кошута 6, м. Берегове, 90202. Електронна пошта: foiskola@kmf.uz.ua;
kiado@kmf.uz.ua) *Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до Державного
реєстру видавців, виготовлювачів і розповсюджувачів видавничої продукції Серія
ДК 7637 від 19 липня 2022 року*

Шрифт «Times New Roman». Розмір сторінок : B5 (182x257мм).
Обсяг в авторських аркушах 17,62 (704 860 знаків із пробілами)

